

บทที่ 2

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารอ้างอิง

ความพยายามที่จะศึกษาหลักสูตร ไม่ว่าจะในเชิงทฤษฎี หรือศึกษาหลักสูตรที่มีอยู่ หรือศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรขึ้นใหม่ โดยพยายามศึกษาอย่างเป็นระบบ และใช้กระบวนการวิจัยในการศึกษา ย่อมจะส่งผลให้ศาสตร์ในด้านหลักสูตรพัฒนาขึ้น จันทรเพ็ญ เชื้อพานิชย์ (2536:108) บัณฑิตเป็น ผลผลิตของ กระบวนการเรียนการสอน โดยคุณภาพของบัณฑิตจะเป็นเช่นไร ย่อมขึ้นอยู่กับ ประสิทธิภาพของกระบวนการผลิตเป็นสำคัญ ระดับคุณภาพของบัณฑิตจึงเป็นเครื่องสะท้อนถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต และประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาโดยตรง วันชัย ศิริพานิช ในรายงานการวิจัย : การติดตามผลผลิตบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยบุญส่ง นิลแก้ว และคณะ (2542:1) การเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงเนื้อหาวิชา แต่ในเวลาเดียวกันการเรียนการสอนก็ต้อง เอื้ออำนวยให้แก่นักศึกษา บัณฑิต ในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ วัฒนา อิศรางกูร ณ อยุธยา (2532:143) เสนอว่า ราชบัณฑิตยสถานส่วนใหญ่ ไม่ได้เล็งความเป็นเลิศในทางวิชาการของบัณฑิต แต่จะเลือกผู้มี “แวว” ที่จะทำงานได้ มีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น รู้จักนำความรู้ที่ได้มา ประยุกต์ใช้ มีจริยธรรม คุณธรรม มีความซื่อสัตย์และมีวินัย มีความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ต่อหน้าที่ องค์กรและสังคม สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรพบว่า มีการพัฒนา และปรับปรุงหลักสูตรด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

นภาพร โกศลวัฒน์ (มปป.) ได้ทำการประเมินหลักสูตรปริญญาตรี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ผู้วิจัยทำการประเมินหลักสูตร เพื่อตรวจสอบสาระวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรปริญญาตรีของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีว่า ปัจจุบันมีความเหมาะสมเพียงใดการประเมิน หลักสูตรทำให้มีการทบทวนเป้าหมายของหลักสูตร พัฒนาเครื่องมือที่ใช้วัดผลการศึกษา ประเมินค่า และศึกษาบทเรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้วิธีประเมินตนเอง และเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

ทัศนีย์ เล็บนาค และบุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ (2528) ทำการวิจัยทางการศึกษา : กรณีตัวอย่าง การประเมินหลักสูตรเทคนิคการแพทย์มหาวิทยาลัยมหิดล โดยการติดตามผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งในงานวิจัยผู้ทำการวิจัยได้วิจัยผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเทคนิคการแพทย์มหาวิทยาลัยมหิดลว่าออกไปประกอบอาชีพอะไร ลักษณะใด กับหน่วยงาน องค์กรใด และในการประกอบอาชีพนั้นประสบความสำเร็จหรือประสบปัญหาใดบ้าง รวมทั้งรับฟังความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและความคิดเห็นของบัณฑิตที่มีต่ออาจารย์ การเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและสร้างหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามความต้องการของสังคมและของประเทศชาติ

นวลศิริ เปาโรหิตย์และคณะ (2533) ได้ทำการศึกษาการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดอบรมการวางแผนชีวิตและอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สำหรับนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ ผลการวิจัยพบว่า การที่บัณฑิตจบออกมาแล้วหางานทำไม่ได้ อาจจะมีสาเหตุต่าง ๆ กัน เช่น ไม่ทราบแหล่งงาน หางานที่ถูกใจไม่ได้ สาขาที่เรียนมาไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เลือกรับโดยไม่รู้ทิศทางของตลาดแรงงาน เป็นต้น เป็นการสูญเปล่าทางการศึกษา และเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายจะต้องหาทางร่วมมือช่วยกันแก้ไข ปัญหา บัณฑิตควรจะเข้าใจให้ถ่องแท้ในเรื่องค่านิยมของการทำงานเพื่อการตัดสินใจเข้าสู่อาชีพที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง โดยจะต้องทราบถึงคุณสมบัติของตนเองที่มีอยู่ความสามารถ ความถนัด ค่านิยม และคุณสมบัติที่จำเป็นที่จะต้องมีในอาชีพนั้น ๆ การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษา หา รูปแบบการอบรม การวางแผนอาชีพ และชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยให้ข้อเสนอแนะว่า ให้พิจารณาหลักสูตรว่า ตอบสนองอะไร วุฒิภาวะทางอาชีพการศึกษา ความสอดคล้องของหลักสูตรและความรู้ที่ได้รับ

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2533) ได้วิจัยเรื่องระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ ซึ่งการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหา และพัฒนารูปแบบของการศึกษาใหม่ที่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของไทย และที่สามารถพัฒนาประชากรของประเทศให้สามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้านได้อย่างเหมาะสม กว้างขวางทั่วถึงและอย่างเป็นระบบ การพัฒนาผลเมืองของประเทศสองด้านที่ต้องคำนึงถึงคือคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ที่มีปัญญา มีคุณธรรม และมีความสามารถพื้นฐานหรือศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองและสังคมต่อไป และความสามารถในการประกอบอาชีพหรือเป็นกำลังในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและชุมชน และการจัดการศึกษาที่หลากหลายเหมาะสมกับสภาพของแต่ละบุคคล โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติใหม่เป็นระบบการศึกษาที่พึงประสงค์เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ

บุญส่ง นิลแก้ว และคณะ (2542) ทำการวิจัยเรื่องการติดตามผลบัณฑิตมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ เพื่อติดตามผลและประเมินผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต การศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับผลผลิต ของมหาวิทยาลัย จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการดำเนินการเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิต และ เป็นการสะท้อนภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อันจะเป็นพื้นฐานในการจัดการ ศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า สัจ จุฑานันท์ (2532) ได้ศึกษา พื้นฐานและ หลักการพัฒนาหลักสูตร พบว่าการพัฒนาหลักสูตรหมายถึงการทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือ การจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐาน ผู้ที่มีส่วนร่วมการพัฒนาหลักสูตร จะมีอยู่ 4 กลุ่มด้วยกันคือ

1. คณะพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชา ครู นักพัฒนาหลักสูตร และ นักวัดผล
2. กลุ่มผู้ให้คำแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของสังคม ได้แก่ ผู้เขียนหนังสือ บุคคลที่ ทำงานในหน่วยต่าง ๆ ของรัฐและเอกชน ประชาชน ผู้ปกครอง
4. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนและนักแนะแนวการศึกษา

การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรเป็นไปเพื่อสนองต่อความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงของสังคม การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมีวิธีดำเนินการลักษณะใด ลักษณะหนึ่งดังนี้

1. การปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง การเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้ เป็นไปได้รวดเร็ว แต่ผู้ใช้หลักสูตรอาจไม่เข้าใจหลักสูตร หรือไม่ตั้งใจปฏิบัติตามแนวนโยบายที่ได้รับ
2. การปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงจากล่างขึ้นบน อาจมีความล่าช้าในการปฏิบัติงาน หรือไม่เข้าใจปรัชญาหรืออุดมการณ์ของหลักสูตรเดิมในการกำหนดเป้าหมายของการศึกษาในระยะ ยาวได้

3. การปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงโดยทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครู วิธีนี้เป็นที่นิยมมาก

4. การปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยกระบวนการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ครูให้สามารถดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรได้

5. การปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงโดยวิธีการวิจัย ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับหลักสูตรจะเป็นผู้ทำการวิจัยเพื่อให้ทราบข้อดีข้อจำกัด ตลอดจนข้อบกพร่องของหลักสูตร เมื่อทราบข้อมูลก็จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต่อไป วิธีนี้เป็นที่ยอมรับกันมาก

นอกจากนี้การประเมินหลักสูตรก็จะมีวิธีการประเมินในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งวิจัย คิสสระ (2535) การพัฒนาหลักสูตรและการสอน นิคาร์ตัน ศิลปะเดช (2536) การประเมินหลักสูตร : กรอบแนวคิดในการประเมิน และใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ในการพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ ก็กล่าวถึง วิธีการประเมินในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเดียวกันนี้คือ รูปแบบการประเมินหลักสูตร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบบรูซแซงค์, ไทเลอร์, แฮมมอนด์, สกริฟเวน, สเต็ค, โพรวัต, โกว์ และสตัฟเฟิลบีม

วิจัย คิสสระ (2535) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยในหนังสือเล่มนี้ให้ความหมายการใช้คำหลายคำแทนความหมายการวางแผนจัดทำหรือการพัฒนาหลักสูตร เช่น การวางแผนหลักสูตร การสร้างหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตร การทบทวนหลักสูตร สมัยก่อนนักพัฒนาหลักสูตรจะเน้นหรือให้ความสำคัญเกี่ยวกับเป้าหมาย หรือความมุ่งหมายของเนื้อหา และวิธีการเรียนการสอนของหลักสูตร โดยไม่สนใจหรือคำนึงถึงผู้เรียนว่าจะมีความรู้สึกหรือผลกระทบอย่างไร ต่อมาแนวคิดนี้ได้เปลี่ยนไป นักพัฒนาหลักสูตรพยายามคิดและพัฒนารายละเอียดของหลักสูตรให้ถูกต้อง และชัดเจนเพื่อเป็นแนวทาง การจัดการเรียนการสอน ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตรอาจใช้วิธีการของไทเลอร์ (Tyler) วิธีการของเซลเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander)

นอกจากนี้ยังกล่าวว่าการเรียนรู้ที่ถูกต้องและมีคุณค่า นั้น จะต้องเป็นการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กัน เนื้อหาสาระมีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต การพัฒนาหลักสูตรที่นับว่าเสร็จสมบูรณ์เรียบร้อยก็ต่อเมื่อองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วนมีความสัมพันธ์กัน คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินหลักสูตร การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายแต่เพียงอย่างเดียวคือการพิจารณาคูณค่าหรือค่านิยมการประเมินทำได้โดยการประเมินก่อนดำเนินการหรือการใช้หลักสูตร การประเมินขณะดำเนินการหรือขณะการ

ใช้หลักสูตรและการประเมินหลังการดำเนินการหรือการใช้หลักสูตรแล้ว นอกจากนี้ นิตารัตน์ ศิลปเดช (2536) ได้ทำการประเมินหลักสูตร : กรอบแนวคิดในการประเมิน (ในหนังสือ ประมวลบทความหลักสูตร : สารร่วมสมัย โดยจันทร์เพ็ญ เชื้อพานิชย์และคณะ (2536)) โดยชี้ให้เห็นว่าการประเมินหลักสูตรผู้ประเมินจะต้องทราบ สาเหตุ ความจำเป็น และจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร โดยจะต้องทำการประเมินให้ครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น เนื้อหาของหลักสูตรและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คุณภาพผู้บริหาร ผู้ใช้หลักสูตร สมรรถภาพของผู้เรียน ความสัมพันธ์ของผู้เรียน ความสัมพันธ์ของวิชาต่าง ๆ การใช้สื่อและวัสดุการสอน การประเมินหลักสูตรจะต้องพิจารณาว่า หลักสูตรตอบสนองวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการบริหารงาน และการสอนตามหลักสูตรเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนว่าเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรหรือไม่ และหาข้อบกพร่องของหลักสูตร หลักการจุดมุ่งหมายการนำไปใช้ การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผลระยะเวลาในการประเมินหลักสูตรควรกำหนดไว้สองระยะคือ

1. เมื่อสร้างหลักสูตรเสร็จแล้ว โดยหาคำตอบว่าหลักสูตร ดีหรือไม่ องค์ประกอบต่าง ๆ มีความสอดคล้องและเป็นเหตุเป็นผลหรือไม่
2. เมื่อใช้หลักสูตรแล้วเกิดผลอย่างไรต่อผู้นำไปใช้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูนักเรียน

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ เสนอว่าหลักสูตรคือ แผนการศึกษาที่จัดไว้เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ และปณิธานที่ตั้งไว้ การสร้างหลักสูตร หมายถึง การวางแผน และพัฒนา ประสพการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน ส่วนการพัฒนาหลักสูตรหมายถึงการทำหลักสูตรที่มีอยู่เดิมแล้วให้ดียิ่งขึ้นหรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน

การสร้างหรือการพัฒนาหลักสูตร

1. วางแผนจัดทำหรือยกร่างหลักสูตร (Curriculum Planning)
2. การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation)
3. การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum Evaluation)

หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับการใช้ของผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน การวางแผนการสอนโดยจัดเนื้อหาของหลักสูตรออกเป็นหน่วยการสอน หรือหัวข้อต่าง ๆ ให้เหมาะสมและสัมพันธ์กับเวลาและจุดประสงค์ การประเมินหลักสูตร หมายถึงการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลนำมาหาข้อบกพร่องหรือปัญหา เพื่อแก้ไขส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรให้มีคุณภาพดี การประเมินหลักสูตรแบ่งเป็น 3 ระยะ

1. การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้โดยอาศัยความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
2. การประเมินระหว่างการใช้ว่าใช้ได้ดีเพียงใด
3. การประเมินหลังการใช้หลักสูตร

ทบวงมหาวิทยาลัย (2543) วิสัยทัศน์อุดมศึกษาแนวคิดในการพัฒนาอุดมศึกษาของประเทศ
แนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา การจัดทำแผนการศึกษาที่ต้องอาศัยความ
ร่วมมือจากหลายฝ่าย

PAYAP UNIVERSITY